

Cigánybűnözés? - egy korjelző forrás az 1970-es évekből ^[1]

Rendőrségi jelentés egy bűnözői csoportról

„A bűnöző csoport hét főből állt, egyes tagjai állandó munkahellyel rendelkeztek. A bűncselekmény elkövetésének idejét általában úgy választották meg, hogy munkahelyükön ne legyen igazolatlan hiányzásuk. Ennek alapján a bűncselekményeiket zömmel péntek, szombat illetve vasárnap éjszaka követték el. Amennyiben péntek éjszaka követték el bűncselekményt, úgy az állandó munkahellyel rendelkező személyek mindig szabad szombatosok voltak.”

Bevezető

Az ORFK nemrégiben levéltárunkba került forrásai között találtam az alábbi, viszonylag terjedelmes esetet. A történet röviden összefoglalható: egy hét fős csoport 1970. november 29. és 1975. május 1. között betöréses lopásokat (55 rendbeli) követett el Zala megyében. Azonban több okból is felkelheti a szöveg a kutató érdeklődését: egyrészt a forrás a cigánybűnözés kontextusában íródott. Másrészt, a - *Kemény István* vezette - alapos szociológiai kutatások hajnalán egy olyan időszakból tudhatunk meg érdekes társadalomtörténeti háttérinformációkat bűnöző személyekről, akiket a rendészeti szaknyelvben cigányként jelenített meg. Míg a hivatalos diskurzusban - az MSZMP 1961. június 20-ai határozata nyomán - nem létezett cigánykérdés, a rendészeti szakszargonban cigánybűnözésneként ábrázolták az inkább a szegénység, szegregáció, hátrányos társadalmi helyzet miatt kialakuló, ún. megélhetési bűnözést is.

A cigánybűnözés, mint fogalom a *Belügyi Szemle* 1963-as, cigánykérdéssel foglalkozó összeállítás nyomán terjedt el. Bár a tanulmányok szerzői nem a cigányság egészét tekintették bűnözőknek, hanem csak egyes csoportjait, a korszak egészére jellemző volt a „cigánybűnözők” külön nyilvántartása is. Úgy vélték, nemcsak rendészeti eszközöket kell bevetni a cigánykérdés rendezésére, azonban az egész korszakban mégis a rendészeti megközelítés volt túlsúlyban.

A forrás keletkezésekor a rendészeti forrásokban előtérbe került a csoportos elkövetési mód. Ennek oka az volt, hogy a galeribűnözés terminológia háttérbe szorulásával a csoportos elkövetés vált a fő üldözendő elkövetési magatartásformává. 1976-ban 20 bűnöző galerit 235 taggal, 1977-ben 13 bűnöző galerit 77 taggal számoltak fel. Ezzel szemben 3700 csoportos elkövetést regisztráltak. Jelen esetben is a csoportos jelleg volt hangsúlyos: a hét főt csoportként jelenítették meg. A szervezett elkövetés jelének tartották, hogy az elkövetők már 2-3 hónappal korábban tájékozódtak a kiszemelt objektumban, mikor érkezik nagyobb összegű pénz a helyszínre. „Lakóterületől félreeső, magános épületeket” szemeltek ki. A résztvevők között voltak idősebbek és fiatalabbak is. A forrás szerint ennek fő oka az volt, hogy az idősebb, büntetett előéletűek úgy beszéltek meg a fiatalabbakkal, hogy a bűncselekmények elkövetését magukra vállalják, így enyhébb büntetésre számíthattak az öregebbek.

A forrás alapján jól nyomon követhető a szereplők térbeli mozgása is, mellyel egy sajátos mentális térkép rajzolódik ki: az említett települések: Magyarszentmiklós, Murakeresztúr, Füzvölgy, Egervár, Tanakajd, Bocfölde, Szepetnek 30-40 kilométeres távolságon belül, bár különböző megyékben (Zala, Vas) találhatóak. A rendőrség azzal érvelt, hogy mivel nem volt összhang a két megye rendőri szervei között, ezért tartott öt évig az úgy felgöngyölítése. A betöréses lopásokat tsz-irodában, húsboltban, magánlakásban, pincében, vegyes- és italboltban követték el, kizárólag éjszaka, egy-két óra alatt. Az elkövetés során „fejsét, csákányt, faszőlővasat, erős dorongot” használtak. Nem autótól, hanem tömegközlekedési eszközzel vagy gyalog érkeztek a helyszínre, egy éjszaka akár 30 kilométert is gyalogoltak. Minden esetben készpénz megszerzésére törekedtek.

A résztvevők közül egy kivételével mindenkinek volt állandó munkahelye, „megfelelő keresete”. Ennek a korszakban azért volt kiemelkedő jelentősége, mivel azt, akinek nem volt bejelentett munkahelye, azt az 1961. évi V. tv., a Büntető Törvénykönyv 214. § (1) alapján két évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntethető. E forrásban az elkövetőknek azt felróják, hogy többen bejelentett munkahellyel rendelkeztek. Úgy érveltek, ezért követték el cselekményeiket az éj leple alatt, hogy a munkából ne hiányozzanak és a gyanú ne terelődjön rájuk.

A rendőrség számára az eset tanulsága egyrészt az volt, hogy az objektumokat nem védték a szükséges mértékben, betörést jelző és riasztóberendezések nem voltak vagy nem működtek, a páncélszekrényt nem rögzítették betonba.

A forrásban egy helyen utalás szerepel arra, hogy a Kutya gúnynevű férfi „a Vas Megyei Rendőrkapitányság Bűnügyi osztályán hálózati személyként volt foglalkoztatva cigány vonalon”. Bár az ügynökök időről időre nagy port vernek fel, viszonylag elhanyagolt területe a kutatásoknak a rendőrségi kötelékben foglalkoztatott hálózati személyek tevékenysége (prostituáltak esetében is). A rendőrség ezt a kapcsolatot negatívnak jelentette meg, mivel úgy vélték, az elkövető operatív tapasztalatát éppen a betöréses lopások szervezésénél hasznosította.

A cigányság sztereotíp ábrázolása például a forrásban, hogy „notórius veszekedőként” jelentek meg a hatóság előtt, illetve az, hogy egyszer egymást is becsapták, de alapvetően szorosnak ábrázolták közöttük a családi összetartást.

Az egyes személyek társadalmi háttéréről összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy a korszakban is szegényes életkörülmények között éltek, iskolázatlanok voltak, azonban családjuk, több gyermekük volt. Pl. a Titó gúnynevű Ny. József, aki az első betöréses lopás idején 20 éves volt, a falu szélén, gondozatlan házban élt feleségével és két gyermekével, négy általánost végzett. A jelentés írja hangsúlyozta családi kötődéseit.

Az idősebb nemzedékhez tartozó, 1970-ben 43 éves, Falat gúnynevű Ny. Rudolf segédmunkásként dolgozott, hat általánost végzett, négy felnőtt gyermeke volt. Lakhatási körülményei a többiekhez képest nem voltak szegényesek: a jelentés szerint lakását korszerű bútorokkal rendezte be, háztartása gépesített volt. Háza azonban dűledező. A csoport többi tagjára is ez volt jellemző: az idősebbek viszonylag konszolidáltabb körülmények között éltek.

A korszakban a cigányság integrálásával függött össze a teljes körű foglalkoztatásukra törekvés, amelynek hatékonyságát ebben az esetben is láthatjuk: a munkaviszonnyal rendelkezők segédmunkásként dolgoztak.

A korszakban a Zala megyei cigányság életébe nyújt bepillantást *Schiffer Pál* „Cséplő Gyuri” című filmje is. Bár a film középpontjában Cséplő Gyuri migrációja a fővárosba, budapesti munkavállalása áll, bepillantást nyerünk kibocsátó közegébe is: a Zala megyei Németújfaluba. Schiffer Pál „tradicionális, törzsi cigányközösségnek” jelentette meg ezt a közeget, amely hasonló lehetett a betöréses lopásokat elkövetők életéhez.

Összességében a forrás ábrázolja, hogyan működött a gyakorlatban a cigánybűnözés fogalmának használata, vagyis hogyan sztereotipizáltak egy megtörtént bűncselekmény sorozatot: az elkövetőket megtalálták, tehát a nyomozás eredményes volt, azonban az eseteket úgy kontextualizálták, hogy a cigánybűnözés ismérveit alkalmazták az elkövetőkre. Hangsúlyozták az elkövetők szoros családi kötelékeit, az elkövetés módjánál a bűncselekmények előkészítésénél a lóvásárlási cél hangsúlyozását, a rendezetlen életkörülményeket. Azt azonban nem tudjuk meg a forrásból, hogy az elkövetők a cigányság mely csoportjához tartoztak. Bár a szereplők nagy része állandó munkahellyel rendelkezett, a szövegben ezt annak a bizonyítékának tartották, hogy ezzel is - mintegy fedőtevékenységként - az éjszakai bűnelkövetések titokban maradását készítették elő. A dokumentum jó látélet arra vonatkozóan is, hogy a korabeli integrációs politika ez esetben részben sikeres volt, mivel a szereplők állandó munkahellyel rendelkeztek. Életkörülményeik azonban nem változtak meg gyökeresen és a közeg melegágya lehetett a megélhetési bűnözésnek.

Forrás

Rendőrségi jelentés egy „cigány bűnözői csoport” tevékenységéről

Szigorúan titkos

Zala megyei Rendőrfőkapitányság

Tárgy: Nyári József és társai által elkövetett bűncselekmény-sorozatról értékelő jelentés felterjesztése

II/I-2. Osztály

Hiv. sz.: 50-149/1976.

BMI-2. Osztály Vezető Elvtársnak

Budapest

A fenti hivatkozási számú utasítására jelentésemet az alábbiakban teszem meg:

Jelentem, hogy 1970. november (29 kézírással) havától kezdődően 1975. március 1-ig Zala és Vas megyék területén egy rendkívül jól szervezett és irányított cigány-férfiakból álló bűnözői csoport sorozatosan követett el *betöréses lopásokat*. Az említett idő alatt a két megye területén *55 rendbeli betörést* követtek el, ezen tevékenységükkel összesen 587 500 Ft kárt okoztak. [Kézírással: egy főre jutó átlagkár: 10 681 Ft]

I. Az ügy vizsgálata során a csoport tevékenységéről az alábbiakat állapítottuk meg:

1. Az elkövetés ideje:

a. A bűnöző csoport hét főből állt, egyes tagjai *állandó munkahellyel* rendelkeztek. A bűncselekmény elkövetésének idejét általában úgy választották meg, hogy munkahelyükön ne legyen igazolatlan hiányzásuk. Ennek alapján a bűncselekményeiket zömmel péntek, szombat illetve vasárnap éjszaka követték el. Amennyiben péntek éjszaka követték el bűncselekményét, úgy az állandó munkahellyel rendelkező személyek mindig szabad szombatások voltak.

Másik szempont, ami miatt a bűncselekmények elkövetését a hétfégi napokra tették, hogy ezzel is késleltessék cselekményük felfedezését, a nyomozás beindítását.

A bűncselekmények elkövetése idejének megválasztásánál olyan tényező is közrejátszott, hogy általában esős, havas, szeles időt választottak. Az volt a megválasztás alapja, hogy az időjárás viszonyosságait tekintve az utcákon ne, vagy csak nagyon kevesen járnak.

A tsz-irodák sérelmére mindig olyankor követték el a cselekményeiket, amikor havas-szeles éjszaka volt.

b. A bűncselekmény-sorozat 1970. november 29-én a Magyarszentmiklósi Építőipari Ktsz irodaházának sérelmére elkövetett betöréses lopással vette kezdetét. Az utolsó bűncselekményt pedig 1975. március 1-re virradó éjszaka a murakeresztúri tsz-iroda sérelmére követték el. Bűnös tevékenységüket 4 év 3 hónapon keresztül folytatták.

Az elkövetőket őrizetbe, illetve előzetes letartóztatásba vettük:

- 1. Ny. Imre ifj. (Narancs) 1975. február 25.
- 2. Ny. Imre id. (Kutya) 1975. március 2.
- 3. Ny. József (Titó) 1975. március 7.
- 4. K. Pál (Zsiga) 1975. március 15.
- 5. Ny. Rudolf (Falat) 1975. június 18.

Két fő ellen szabadlábon hagyásuk mellett folytattunk eljárást. Az első bűncselekményük elkövetése s az elfogás között eltelt idő - ifj. Ny. Imre, id. Ny. Imre, Ny. József és K. Pál esetében - 4 év 3 hónap, míg Ny. Rudolf esetében 4 év 7 hónap volt.

c. A bűncselekmények gyakoriságára jellemző, hogy a bűnös tevékenységük ideje alatt 30 esetben követték el az 55 rendbeli bűncselekményt. Az elkövetések gyakorisága rendszerességet nem mutat. Volt olyan eset, amikor egyik bűncselekmény elkövetését másnap követte a másik. Azonban volt olyan eset, amikor a két bűncselekmény között 580 nap telt el.

Megállapítható, hogy tevékenységük kezdetén a hosszabb időközökben történő elkövetés, míg tevékenységük végén az elkövetések gyakorisága jellemző. Így pl. 1971. és 1973. évben két bűncselekmény elkövetése között általában egy-két hónap telt el, addig 1973 végén, 1974. évben és 1975 márciusáig az elkövetett bűncselekmények között 30 napnál kevesebb idő telt el.

d. Tevékenységük során 16 alkalommal fordult elő, hogy esetenként több bűncselekményt követtek el azonos alkalommal. Általában két bűncselekményt követtek el ilyen esetben, azonban előfordult, mint például 1973. december 2-án a fűzvölgyi tsz és két magánlakás, 1974. november 1-jén az egervári húsbolt, italbolt és 3 magánlakás, 1974. november 9-én a pácsonyi italbolt, vegyesbolt, egy magánlakás, 1974. november 12-én a tanakajdi takarékszövetkezet és két magánlakás, 1975. február 9-án a bocföldi tsz és 1 magánlakás, valamint egy pince, 1975. február 28-án a murakeresztúri tsz-iroda, tsz-műhely és egy magánlakás sérelmére követtek el bűncselekményt.

e. A bűncselekmények elkövetésének ideje kizárólag az éjszakai órákra korlátozódott. Általában éjszaka 22-től 03-ig terjedő időben hajtották végre bűncselekményeiket. 14 bűncselekményt hétfőre, 5 bűncselekményt keddre, 3 bűncselekményt szerdára, 2 bűncselekményt csütörtökre, 20 bűncselekményt szombatra, 11 bűncselekményt vasárnapra virradóra követtek el.

f. Az elkövetők a vegyes- és italboltok, valamint a magánlakások sérelmére elkövetett bűncselekmények során a helyszínen maximálisan egy-két órát tartózkodtak, míg a páncélszekrény-feltörések helyszínén 3-4 órát töltöttek.

g. A bűnöző csoport tagjai a bűncselekmények elkövetése során eltöltött időt családi környezetükben nem legalizálták, tekintve, hogy a családtagjaik a bűnös tevékenységükről tudomással bírtak.

Munkahelyi legalizálására azért nem volt szükség, mivel a bűncselekmény elkövetésének idejét úgy határozták meg, hogy munkából távolmaradásuk ne legyen.

h. Valamennyi elkövetett bűncselekményük 24 órán belül a rendőri szervek tudomására jutott.

2. Az elkövetés helye

A különböző objektumok és egyes objektumfajták kiválasztásában több tényező játszott szerepet.

a. Egy-egy bűncselekmény elkövetése előtt minden esetben tanulmányozták és szemrevételezték a kiválasztott objektumokat. A sértett objektum szinte kivétel nélkül magán[y]os épület volt, lakóterületől félreeső helyen helyezkedett el, azonban könnyen megközelíthető volt. Figyelembe vették a közvilágítást is, valamint, hogy az adott objektum áramtalanítható-e.

Tsz-irodák esetében másik tényező volt az, hogy az elkövetők már 2-3 hónappal a bűncselekmény elkövetése előtt tájékozódtak aziránt, hogy mikorra várható az objektumba pénzzzállítás, pl. munkadíj kifizetés.

Harmadik ilyen tényező volt - főként a falusi ital- és vegyesboltok esetében - hogy hétfői napokon ezekben az objektumokban nagyobb a forgalom, tehát nagyobb a bevétel és a pénzt az objektumok vezetői nem tudják postára adni, mivel a helyi posták bezárnak.

b. A bűnöző csoport tagjai tevékenységük során az alábbi objektumokba törtek be:

- 15 alkalommal italboltba
- 11 alkalommal vegyesboltba
- 6 alkalommal tsz-irodába
- 2 alkalommal presszóba
- 1-1 alkalommal KTSZ irodába, óvodába, húsboltba, étterembe, takarékszövetkezetbe.

Cselekményük végrehajtásának megkönnyítése érdekében 15 alkalommal követtek el magánszemélyek sérelmére, 1 alkalommal tsz-műhelybetörést, melynek során fejszét, csákányt, feszítőeszközöket, szállítóeszközöket tulajdonítottak el.

c. A támadott objektumok védeltségi szintjét tekintve hibaként kell megemlíteni: annak ellenére nem biztosították megfelelően az objektumokat, hogy azok félreeső, magán[y]os épületek voltak. *Éjjeliőr nem volt, legtöbb esetben még az ablakok sem voltak védőráccsal ellátva.* Betörést jelző és riasztóvédelemmel szinte egy objektum sem volt ellátva.

Hiba volt az is, hogy az objektumok vezetői akkor sem gondoskodtak a kiszállított pénz megfelelő őrzéséről, amikor jelentős összeget helyeztek el a páncélszekrényükben. Ezen páncélszekrények betonba rögzítve - a murakeresztúri tsz esetét kivéve - nem voltak.

Azokon a helyeken, ahol betörést jelző és riasztóberendezések voltak, azok nem üzemeltek, vagy elfelejtették bekapcsolni őket vagy az elromlott készüléket nem javították ki, karbantartásukról nem gondoskodtak.

d. A közrendvédelmi szolgálat a támadott objektumokat nem biztosította. Ez annak a következménye, hogy az objektumok vezetői nem értesítették a helyi körzeti megbízottakat arról, mikorra várható nagyobb összeg kiszállítása.

Így arról ők tudomást nem szerezhetek, megelőző tevékenységet nem folytathattak.

e. Tekintettel arra, hogy a bűnöző csoport tagjai két megye területén laktak, így a 2. pont 5., 6., 7. alpontjára csak a csoport tagjainak név szerinti megjelölésével lehetséges választ adni.

Ny. József (Titó) 28 alkalommal vett részt bűncselekmény elkövetésében.

Ebből 13 alkalommal saját járásban, 3 alkalommal más járásban, de a saját megyében, 12 alkalommal más megye területén követett el bűncselekményt.

Ny. Rudolf (Falat) 2 alkalommal vett részt bűncselekmény elkövetésében, melyet saját járása területén követett el.

ifj. Ny. Imre (Narancs) 23 alkalommal vett részt bűncselekmény elkövetésében.

Ebből 12 alkalommal saját járásban, 1 alkalommal más járásban, de a saját megyében, 10 alkalommal más megye területén követett el bűncselekményt.

id. Ny. Imre (Kutya) 8 alkalommal vett részt bűncselekmény elkövetésében.

Ebből saját járásban két alkalommal, más megyében 6 alkalommal.

K. Pál (Zsiga) 2 alkalommal vett részt bűncselekmény elkövetésében.

Ebből egy alkalommal saját járásban, egy alkalommal más járásban, de saját megyében.

H. János 1 alkalommal vett részt bűncselekmény elkövetésében, melyet saját járása területén követtek el.

A bűnöző csoport hetedik tagja betöréses lopások elkövetésében nem vett részt.

3. Az elkövetés előtti magatartás (a bűncselekményre való felkészülés módja) jellemzői

a. A bűnöző csoport tagjainak elkövetés előtti magatartását meghatározta, hogy két megyében laktak. Az objektumok kiválasztása, tanulmányozása, a bűncselekményre való felkészülés az alábbiak szerint történt:

Általában az volt a módszerük, hogy a kiszemelt objektumokat azok a személyek tanulmányozták, [akik] ottani lakosok voltak, helyi ismeretük volt. A kiválasztás és tanulmányozás után a másik megyében lakó személyeket értesítették, utána lakásukon megbeszélték a végrehajtás körülményeit. Azt is meghatározták, hogy a csoport tagjai közül kik vesznek részt a bűncselekmények elkövetésében, továbbá azt, hogy a résztvevőknek milyen feladatuk lesz.

A kiszemelt objektumok esetében módszerük az volt, hogy a betörést megelőzően a csoport valamelyik tagja különböző ürüggyel - pl. lóvásárlás - jelent meg a helyszínen.

Ennek során tanulmányozta az érintett objektum védelmi rendszerét, védeltségi színvonalát, megközelítési lehetőségeit, belső elrendezettségét, esetleg magát a pénztárhelyiséget is. A falusi ital- és vegyesboltoknál különböző apróbb vásárlásokkal fedve végezte a felderítést. Idegen személyeket sem a bűncselekmény elkövetésébe, sem az előzetes tanulmányozás végrehajtásába nem vontak be.

b. A bűnöző csoport tagjai között lényeges koreltérések voltak, két személy 20-30 év közötti, kettő fő pedig 45-50 év közötti. A koreltérés meghatározta a csoporton belüli szerepüket is. Az idősebb személyek irányadók, tanácsadók voltak, míg a bűncselekmény elkövetését - főleg ahol nagyobb fizikai erőt kellett kifejteni - a fiatalabbak végezték. Az idősebbek szerepe ilyenkor a figyelés, tevékenységük biztosítása és jelzésadás volt.

A csoport idősebb tagjai különböző bűncselekmények miatt több esetben voltak büntetve, éveket töltöttek már börtönben. A súlyosabb büntetések elkerülése végett a lebukás esetére olyan legendában állapodtak meg, hogy a bűncselekmények elkövetését a fiatalabb személyek magukra vállalják, az idősebbeket ezáltal menteni fogják arra gondolva, hogy a büntetlen előéletű fiatalok kisebb büntetéssel fogják „megúszni” a felelősségre vonást. Az eljárás során egy ideig megállapodásukhoz ragaszkodtak.

c. A sértett objektumok tanulmányozása és szemrevételezése során különös figyelemmel voltak arra, hogy az érintett objektumok betörést jelző és riasztó berendezéssel el vannak-e látva. Amennyiben annak jelenlétére gyanakodtak, úgy a bűncselekmény kezdetén az egész objektumot áramtalanították.

d. A bűncselekmények elkövetésének idejére majdnem minden esetben felállítottak maguk közül figyelőt, akinek feladata tevékenységük biztosítása volt, ezen kívül a jelzésadás.

e. Bűnös tevékenységük során kizárólag alkalmi eszközöket használtak. Leggyakrabban fejszét, csákányt, feszítővasat, erős dorongot. Ezeket az eszközöket nem vitték magukkal a bűncselekmények helyszínére, hanem a helyszín környékén levő magánlakások udvarából lopták el. Vigyáztak arra, hogy közvetlen a helyszín közelében levő magánházakból ne lopjanak így előfordult, hogy a helyszíntől 3-400 méterre levő magánháztól szereztek be az elkövetés eszközeit.

Szokatlan vagy speciális eszközt nem alkalmaztak. A bűncselekményük elkövetése után az eszközöket a helyszínen hagyták.

4. Az elkövetés helyére való érkezés és távozás módja

A nyomozás során megállapítható volt, hogy a bűnöző csoport a helyszínre való érkezés, illetve onnan távozás során gépkocsit soha nem vett igénybe. A helyszínre általában vonattal, autóbusszal, kerékpárral, legtöbb esetben viszont lakásukról gyalogosan érkeztek. Volt olyan éjszaka, amikor egy bűncselekmény elkövetése alkalmával 30-40 km-t is gyalogoltak. Ennek során általában mezei mellékutakat vettek igénybe, mivel ezeken az utakon még kisebb forgalommal számolhattak. Azért is választották a helyszín megközelítésének ezt a módját, mivel kevésbé kellett tartani attól, hogy igazoltatni fogják őket.

Elgondolásukat igazolja, hogy a bűncselekmény-sorozat elkövetésének ideje alatt - 4 év 3 hónapon keresztül - sem Zala, sem Vas megye területén egy alkalommal sem igazoltatták őket, amikor a bűncselekmény elkövetésére indultak vagy a helyszínről távoztak.

5. Az elkövetés (behatolás, nyitás) módja

a. A bűnöző csoport behatolását minden esetben a durva erőszak jellemezte. Indokolatlanul ajtókat, ablakokat törtek össze. Behatolási módszerükben tevékenységük kezdetétől változás nem volt. Minden esetben a sértett objektum udvar felőli bejárati ajtaját vagy ablakát feszítették ki, és azon keresztül hatoltak be, figyelemmel arra, amelyik kifeszítése könnyebben végrehajtható volt. Amennyiben ablakon keresztül hatoltak be, úgy távozásuk előtt az ajtót belülről kinyitották és azon keresztül hagyták el az épületet

b. Az objektumokba történő behatolást minden esetben megkönnyítette az a tény, hogy nagy részük - főként az udvar felőli ablakok, ajtók - védőráccsal nem voltak ellátva. Amelyeknek volt, annak olyan volt az állapota, hogy szabad kézzel különösebb erőfeszítés nélkül el tudták távolítani.

Maguk az ajtók, ablakok elhasználódottak voltak, megjavításukról az illetékes vezetők nem gondoskodtak.

A páncélszekrények felnyitását, illetve elvitelét nagyban segítette az a tény, hogy általában nem voltak megfelelően rögzítve, annak hiányában helyükről elmozdíthatóak voltak, így könnyen elszállíthatták a helyszínről, s arra alkalmas helyen a felnyitást végrehajthatták.

c. A páncélszekrények felnyitását minden esetben alkalmi eszközökkel, csákánnyal, nagyfejszével végezték. A páncélszekrény hátsó lemezét téglalap alakban felvágták, úgy hogy minden polcához hozzáférhessenek. Tevékenységük során páncélszekrények bontásánál kizárólag hideg bontást alkalmaztak.

d. A bűnöző csoport összesen 3 darab bécsi típusú páncélszekrényt, 2 lemezszekrényt nyitott fel hasonló módszerekkel, míg egy páncélszekrény felnyitását megkísérelték, azonban ismeretlen oknál fogva a végrehajtástól elálltak.

Legtöbb esetben a páncélszekrényt a helyszínről alkalmi szállítóeszközzel - melyeket úgy loptak - (talicska, szánkó, kerékpár) elszállították. Volt olyan eset is, amikor a páncélszekrény bontását a helyszíntől 400 méterre végezték el.

A bűncselekmény-sorozat elkövetésének kezdetétől fogva egészen elfogásukig az általuk alkalmazott módszerekben változás nem volt tapasztalható. Mindvégig a primitív drasztikus, durva elkövetési mód volt rájuk jellemző.

A helyszíneken ujj- és tenyérnyomot egy esetben sem sikerült rögzíteni. Néhány esetben a helyszíntől általában távolabb, feltehetően a csoport tagjaitól származó lábnyomtöredéket, azonban ezek azonosításra nem voltak alkalmasak.

Az elkövetés helyszínén a lopott fejszéken, csákányokon és egyéb eszközökön kívül más tárgyat soha nem hagytak vissza. Ezeket a tárgyakat a tulajdonosaik mind felismerték.

f. Az említett betöréssorozat esetén nem álltak olyan adatok rendelkezésünkre, amelyekről az elkövetőkre utaló konkrét következtetéseket vonhattunk volna le. Tevékenységük folytatása során az elkövetés módszeréből, illetve a helyszínen való tevékenységükből olyan állásfoglalásra jutottunk, hogy Zala és Vas megyék területén elkövetett bűncselekményeket azonos személyek követik el, csoportjuk kiválóan szervezett és irányított. Az adatokból feltételezhető volt az is, hogy az elkövetők cigány személyek.

A helyszíni szemlék, valamint a nyomozás során megállapított adatokból arra a következtetésre jutottunk, hogy a bűnöző csoport egy része Zala, másik Vas megyében lakik. Ennek ellenőrzésére többszöri értékelés után a Vas megyei Rendőrfőkapitányság Bűnügyi Osztályával közösen operatív adatgyűjtést folytattunk. Ezen kívül egy-egy jelentősebb betörés elkövetése után a helyszíni szemlélt közösen végeztük. A számításba jöhető személyeket a fenti szervvel koordinálva szoros nyílt és operatív ellenőrzés alá vontuk.

g. A bűnöző csoport tevékenysége során szinte minden esetben kizárólag készpénz megszerzésére törekedett. Függetlenül attól, hogy számos ital- és vegyesboltot törtek fel, készpénzen kívül egyéb tárgyat nem tulajdonítottak el. Ritkán előfordult, hogy egy-két üveg szeszesitalt eltulajdonítottak, azonban ezt nem fogyasztásra használták, hanem távozásuk során a helyiség padozatát fellocsolták a nyomonüldözés, a nyomozókutya eredményes alkalmazásának megghiúsítása végett.

Egy esetben fordult elő, hogy a helyszínről - Egervári Rózsakert Vendéglőből - készpénzen kívül egyéb tárgyat is elvittek. A betörés során megtalálták a vendéglő vezetőjének vadászfegyverét, azt a helyszínről magukkal vitték, azaz el akarták vinni, azonban a vendéglőhöz tartozó wc-be dobták, mivel attól tartottak, hogy távozásuk alkalmával feltűnik valakinek a náluk levő fegyver.

h. A bűnöző csoport tevékenységével összesen 587.500 Ft kárt okozott. Az egy bűncselekményre jutó átlagkár 10 681 Ft volt.

i. Bűncselekmény-sorozat elkövetése alkalmával védekező, illetve támadóeszközöket nem vittek magukkal.

j. A bűncselekmény-sorozat idején tetten érés egy esetben történt. Ny. József és felesége 1973. december 31-én az éjszakai órákban Szepetnek (Zala megye) község postahivatalának udvarában lettek igazoltatva. Ott-tartózkodásukra azt a magyarázatot adták, hogy betegek és a helyi orvost keresik, eközben eltévedtek, így jutottak a postahivatal udvarába. Ezen alkalommal Ny. Józsefnél egy hidegvágót találtak. A bűncselekmény kísérletét bizonyítani nem lehetett.

A tetten érő kmb és egy fő önkéntes rendőr a két személyt előállította a nagykanizsai rendőrfőkapitányságra. Elszámoltatásukat végző nyomozókat és az előállítást foganatosító személyeket nevezettek feljelentették a kaposvári ügyészségen azzal, hogy erőszakkal beismertő vallomásra akarták őket kényszeríteni. Az ügyben a katonai ügyészség az eljárást lefolytatta, hamis vád miatt vádiratot adott ki. Ez ügyben Ny. József feleségét 8 hó felfüggesztett szabadságvesztés büntetésre ítélték. Nyári Józsefet felelősségre nem vonták, mivel a feljelentést feleségére hártotta.

k. A bűncselekmények elkövetése közben tevékenységüket tanúk nem észlelték. Nevezettek a bűncselekmények helyszínére egyes esetekben vonattal és autóbusszal érkeztek. A nyílt vizsgálat során ez a verzió ellenőrizve lett, ennek során az autóbusz és vonatkalauzok közül több személyt sikerült felkutatni, akik a csoport tagjairól részletes, jó személyleírást szolgáltatottak. Ezen személyeket tanúként hallgattuk ki, a vizsgálat során személyfelismeretést végeztünk, ahol a felismerő tanúk zöme határozottan kiválasztotta a betörésben részt vevő személyeket.

l. A bűnöző csoport tevékenysége során több esetben a nyomozóhatóság félrevezetése, a nyomonüldözés eredményes végrehajtása és a felfedezés késleltetése végett különböző tevékenységet végzett. Ilyen, pl. amikor a helyszínen rövidtállal locsolták fel a padozatot azért, hogy a nyomozókutya igénybevételét lehetetlenné tegyék.

A felfedezés késleltetés érdekében választották általában a hétfégi napokat a betörések végrehajtására, arra gondolva, hogy a következő hét munkakezdetéig cselekményüket nem fedezik fel.

6. Az elkövetés utáni magatartás jellemzői:

a. Egy-egy bűncselekmény elkövetése után az eltulajdonított pénzt nem vitték haza lakásukra, számoltak azzal, hogy a rendőrség tevékenységükre felfigyel és esetleges házkutatás során lakásukon a pénzt megtalálják. Ezért a lopott pénzüsszeget általában dunsztosüvegben rejtették el. Az ellopott összeg elosztására csak azután került sor, miután meggyőződtek arról, hogy a rendőrség irányukban nem nyomoz, őket nem gyanúsítják, illetve nem vették észre a rendőrség ezirányú tevékenységét.

b. Miután biztonságban érezték magukat, egymást értesítették, találkoztól beszéltek meg valamelyikük lakásán, ahol különböző ürüggyekkel keresték fel egymást. Az elrejtett pénzt ekkor együtt felvették, és azt a bűncselekmények elkövetésében résztvevők egymás között egyenlő arányban elosztották. A bűncselekmény-sorozat vizsgálata során egy esetről tudunk, amikor egymást becsapták. 1973. december 2-án virradóra a fűzőlgyi termelőszövetkezet sérelmére id. Ny. Imre (Kutya), ifj. Ny. Imre (Narancs) és Ny. József () kasszabetörést követtek el. Az eltulajdonított összeget Sormás község mellett az erdőben rejtették el. A pénz felvételére csak egy hónap múlva került sor és ekkor id. Ny. Rudolf sormási lakásán osztották azt el. Az osztózásnál Ny. Rudolf (Falat) is jelen volt annak ellenére, hogy a bűncselekmény elkövetésében nem vett részt. A pénz elosztását ifj. Ny. Imre (Narancs) végezte. Az eltulajdonított összegből 30 ezer Ft-ot magának tartott meg, egy kisebb részt id. Ny. Rudolf kapott és csak ezután osztotta el a maradékot 3 egyenlő részre.

c. Tekintettel arra, hogy a bűncselekmény-sorozat elkövetése során az elkövetők kizárólag készpénz megszerzésére törekedtek, egyéb tárgyat nem loptak el, így tevékenységük során értékesítés nem történt.

A bűnöző csoport tagjai kivétel nélkül rendkívül óvatosak voltak, feltűnő költségeik látszatát igyekeztek elkerülni. Ennek ellenére a csoport két legidősebb tagja családi házat épített. Felmerülő költségek legalizálására különböző összegben OTP kölcsönöket vettek fel. A kölcsönök felvételét lakókörnyezetében [!] elterjesztették, ezzel a magatartásukkal úgy környezetüket, mint a hatóságokat egy ideig meg tudták téveszteni.

A bűncselekmény-sorozat vizsgálata során lefoglalás útján pénzt vagy egyéb értéket biztosítani nem sikerült. Kihallgatásaik során arra hivatkoztak, hogy (a) lopott pénzt folyamatosan élelemre, italra, ruházkodásra költötték.

[popup title="c.[!]" format="Default click" activate="click" close text="Elvétve az alpontozás az eredetiben."] Tekintve, hogy értékesítés részükről nem történt, így a csoporthoz orgazdák nem kapcsolódtak.

A csoport tagjai közül egy fő lett orgazdaság miatt felelősségre vonva, akinek tevékenysége csupán egyrendbeli orgazdaság miatt kapcsolódott a bűnöző csoporthoz.

d. A bűnöző csoport tevékenységét közel négy és fél éven keresztül folytatta, esetenként kisebb-nagyobb megszakításokkal. Ennek során több mint félmillió Ft összegű kárt okoztak, főként a társadalmi tulajdonban. A bűnöző csoport létszámát tekintve, lopott pénzből egy főre jutó összeg valamennyiük környezetében jelentős változást hozott. Ezekre a változásokra színvonalasabb felderítő munkával, a társadalmi kapcsolatok jobb bevonásával időben fel lehetett volna figyelni. Sajnos azonban sem a helyi körzeti megbízottak, sem magasabb szintű rendőri szervek nevezettek költségeikre, annak ellenőrzésére nem fordítottak elegendő figyelmet.

e. Az elkövetés során használt eszközöket minden esetben a helyszín közelében szerezték be. A bűncselekmény elkövetése után az eszközöket a helyszínen hagyták. A rajtuk levő ruházatukat részben az erdőben rejtették el, részben égetéssel megsemmisítették. Házkutatások során olyan ruhát, amelyet a bűncselekmény helyszínére való utazás, illetve a bűncselekmény elkövetése során használtak, felkutatni nem sikerült.

f. A bűncselekmény elkövetése során csak készpénz megszerzésére törekedtek. Az előbbieket folyamán a lopott összegek elrejtési, költségeik legalizálási módszereit már említettem.

7. A bűnöző csoport leleplezésének és elfogásának, előzményei, közvetlen oka és körülményei.

a. A bűnöző csoportot a bűncselekmény-sorozat végrehajtásának idején rendkívül szoros kapcsolat jellemezte. Bűncselekményeiket „családi alapon” követték el. Közvetlen családtagjaikon kívül más személyeket nem vontak be a bűncselekmény elkövetésébe. Környezetükkel szemben bizalmatlanok voltak, senkinek nem nyilatkoztak tevékenységükről.

A rendkívüli óvatosság és Titóktartás minden valószínűség szerint abból is adódott, hogy id. Ny. Imre (Kutya) sorokpolányi lakos korábban a *Vas Megyei Rendőrkapitányság Bűnügyi osztályán hálózati személyként volt foglalkoztatva cigány vonalon.*

A kapcsolatot kétkulacosság miatt megszakították vele. A foglalkoztatás során id. Ny. Imre bizonyos fokú operatív tapasztalatot is szerzett. A bűnöző csoport szoros összefonódására jellemző, hogy rendkívül vigyáztak arra is, nehogy a családhoz tartozó személyek valamelyikével a jó kapcsolatuk megszakadjon. Pl. Ny. József (Titó) a bűncselekmény-sorozat idején összeveszett a feleségével, azt elzavarta és egy új nővel állt össze. Amikor a csoport tagjai erről tudomást szereztek, kényszerítették Ny. Józsefet, hogy kapcsolatát szakítsa meg, feleségét hívja vissza, mivel esetleg árulója lehet.

Az aránylag hosszú ideig tartó elkövetést az is lehetővé tette, hogy a bűnöző csoport a helyszínen az elkövetőre utaló nyomot - a módszer jellegzetességét kivéve - nem hagyott, valamennyi alkalommal kesztyűben dolgoztak. Amennyiben valamelyik tárgyon ujjnyomuk maradt, azt távozás előtt letörölték. Pénzen kívül egyéb tárgyat nem loptak, így nem kellett tartaniuk [!], hogy értékesítés során a lopott tárgy árulója lehet.

Egy kivétellel minden egyes személy *állandó munkahellyel, megfelelő keresettel* rendelkezett. Bűncselekményeiket valamennyi alkalommal úgy követték el, hogy munkahelyükről nem kellett távol maradniuk.

A bűnöző csoport igyekezett titkolni azt is, hogy köztük megfelelő összhang lenne. A csoport tagjai nem egy esetben nyilvános vitát, veszekedést provokáltak, hogy ezzel is azt a látszatot keltsék, a családban nézeteltérések vannak. Magatartásukkal sikerült is környezetükben, de *még a helyi hatóságok előtt is úgy beállítani saját magukat, mint notórius veszekedők.*

Rendkívül érdekes és elgondolkodtató az a tény is, hogy Ny. József 1973. január 29-án Nagykanizsán olyan orvosi igazolást tudott szerezni, mely igazolta, hogy nevezett elmebeteg, állandó ápolásra szorul. Az igazolást a nagykanizsai ideggyógyászati osztályon adták ki. Ny. József rendőri ellenőrzése során ezzel fedezte magát, az orvosi igazolással szemben a rendőri szervek egy ideig tehetetlenek voltak. Kétséges volt még az eljárás során az is, hogy nevezett felelősségre vonható-e.

A vizsgálat során igazságügyi orvosszakértőt vontunk be, aki megállapította, hogy nevezett semmilyen betegségben nem szenved.

b. A bűncselekmény-sorozat 1970. november 29-én kezdődött. Az ezt követő bűncselekményeknél az eljáró szervek nem ismerték fel, hogy azonos elkövetőkre utaló jellegzetességek fordulnak elő valamennyi helyszíni szemlén. Így sem Zala, sem Vas megyében nem volt meg kezdetben a megfelelő összhang a területi rendőri szervek között, mivel a bűncselekmények egyedi eseteknek tűntek. Ugyanúgy nem volt meg az összhang a két megye rendőri szervei között egészen 1973. évig, amikor a bűncselekmények vizsgálatát tekintettel a sorozat jellegére magasabb szintű rendőri szervek folytatták.

Ezt követően kerülhetett sor a két megye között a közösen végzett adatgyűjtésre, a feladatok koordinálására, a beszerzett adatok egyeztetésére. Ennek folytatásaként 1973. december 12-én közös operatív feldolgozást nyitottunk a Vas Megyei Rendőrkapitányság Bűnügyi osztályával a bűnöző csoport eredményes felszámolása érdekében. Hiányosságként kell megemlíteni, hogy a betöréssorozat ideje alatt 1973. december havában a fűzőlgyi tsz sérelmére elkövetett kasszabetörés alapos gyanúja miatt Nyári József (Titó) őrizetbe lett véve. Azonban az ekkor már meglévő és nevezett személy elmebetegségét igazoló okmányt a rendőri szerv minden fenntartás nélkül elfogadta. Az időben bevont igazságügyi orvosszakértő véleménye alapján már ekkor meg lehetett volna akadályozni a bűncselekmény-sorozat további folytatását, az eddig elkövetett bűncselekményeket eredményesen fel lehetett volna deríteni.

Őrizetből történő szabadon bocsátása [!] után a bűnöző csoport tagjai még jobban felbátorodtak, még gátlástalanabban folytatták addigi tevékenységüket.

A fondorlatos módon beszerzett orvosi igazolás hatására Ny. József (Titó) rendőri felügyeletét megszüntették.

Hiányosságként kellene még megemlíteni azt is, hogy az illetékes ügyészségek sem megfelelő hozzáállással fogadták nevezettek ellen összegyűjtött bizonyítékokat. Így pl. 1974. november 12-re virradóra Tanakajd községben feltörték a helyi takarékpénztárt. Cselekményük elkövetése után közös adatgyűjtést végeztünk a Vas megyei elvtársakkal, melynek eredményeképpen az elkövetőket a Szombathelyi Város és Járási Rendőrkapitány őrizetbe vette. Előzetes letartóztatásukhoz azonban a helyi ügyészség nem járult hozzá, sőt utasításukra szabadon kellett őket bocsátani.

Szabadon bocsátásuk után elfogásukig a két megye területén még ötrendbeli betörést követtek el.

c. A bűncselekmények elkövetés [!] módszerének azonossága, valamint az eddig összegyűjtött adatok alapján a Zalaegerszegi rendőrkapitányság és a Vas megyei Rendőrkapitányság Bűnügyi osztályával közös nyomozati tervet készítettünk. A terven rögzítve lettek azon feladatok, melyek a további bűncselekmények megakadályozása, illetve az eddig elkövetett bűncselekmények felderítése, a bűnöző csoport tagjainak bűnössége bizonyításához szükségesnek látszottak.

A nyílt vizsgálattal egyidőben folyt az operatív feldolgozás. A kétirányú adatgyűjtés, az 1975. február 9-re virradóra a bocföldei tsz sérelmére elkövetett kasszabetörés során beszerzett adatok alapján ifj. Nyári Imre (Narancs) és id. nyári Imre (Kutya) előzetes letartóztatásba lettek helyezve. Kihallgatásuk kezdetben sikertelenül folyt. A betörőbanda szabadlábban maradt tagjai társaik személyéről a gyanú elterelése végett újabb bűncselekményt követtek, melynek során a murakeresztúri tsz páncélszekrényét törték fel.

Ezidőre elegendő adattal bírtunk a betörőbanda szabadon maradt tagjainak előzetes letartóztatásba helyezésére is.

d. A bűnözőcsoport ügyében a vizsgálati munkát a Zalaegerszegi Városi és Járási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya folytatta taktikai okokból, mivel két gyanúsított csak a szerv két nyomozójának volt hajlandó beismerő vallomást tenni. Ehhez a vizsgálati munkához az RFK-vezető Rendőri Helyettese és a megyei bűnügyi osztály megfelelő segítséget nyújtott.

A vizsgálat során felderítettük és bizonyítottuk, hogy

1. Ny. József (Titó) alaposan gyanúsítható:

- 35 rendbeli betöréses lopás
- 4 rendbeli betöréses lopás kísérletével
- 23 rendbeli lopással elkövetett vagyon elleni vétség elkövetésével.

2. ifj. Ny. Imre (Narancs) alaposan gyanúsítható:

- 29 rendbeli betöréses lopás
- 2 rendbeli betöréses lopás kísérletével
- 17 rendbeli lopással elkövetett vagyon elleni vétség elkövetésével.

3. id. Ny. Imre (Kutya) alaposan gyanúsítható:

- 10 rendbeli betöréses lopás
- 1 rendbeli betöréses lopás kísérletével
- 12 rendbeli lopással elkövetett vagyon elleni vétség elkövetésével.

4. Ny. Rudolf (Falat) alaposan gyanúsítható:

- 2 rendbeli betöréses lopás
- rendbeli lopással elkövetett vagyon elleni vétség elkövetésével.

5. K. Pál (Zsiga) alaposan gyanúsítható:

- 3 rendbeli betöréses lopás
- 1 rendbeli betöréses lopás kísérletével
- 4 rendbeli lopással elkövetett vagyon elleni vétség elkövetésével.

6. H. János (Gyorgyi) alaposan gyanúsítható:

- 1 rendbeli betöréses lopás kísérletével
- 2 rendbeli orgazdaság büntetének kísérletével.

7. K. Ignác (Náci) alaposan gyanúsítható:

- 1 rendbeli orgazdaság büntetének elkövetésével.

II. Büntetési oldal

[1. sz. gyanúsított]

1. Személyadatok

Ny. József (Titó), Sorokpolány, 1950. május 16. anyja: H. Ilona, élettársi viszonyban él V. Máriával, 4 általános iskolát végzett, szakképzettsége nincs. Utolsó 5 évben két munkahelyen dolgozott, 1973 tavasza óta nem dolgozik. katona nem volt, útlevelel nem rendelkezik, külföldön nem járt. Két kiskorú gyermeke van.

Lakhelye: xx

2. Lakáskörülményei, vagyoni viszonyai:

Nevezett személy saját tulajdonát képező egy lakrészből álló házban lakik. A lakáshoz 150 négyszögöl telek tartozott, mely korábban apja tulajdona volt.

A lakás kint a falu szélén eléggé elhanyagolt területen van. Berendezése eléggé hiányos, gondozatlan. Az említett lakáson kívül egyéb vagyontárggyal nem rendelkezik. Gépkocsija, illetve gépjárművezetői engedélye nincs.

3. Legális és illegális jövedelme:

Nevezett 1973 tavaszától állandó jövedelemmel nem rendelkezett, így kimutatható legális jövedelméről tudomásunk nincs. Élettársa 600 Ft gyermekgondozási segélyt kapott. A bűncselekmények elkövetéséből származó illegális haszna hozzávetőleg 100 ezer Forintra tehető. Elfogásakor sem lakásán, sem takarékbán készpénzt nála nem találtunk.

Adataink voltak arra, hogy a pénzt lakása közelében rejtette el, azonban kihallgatása során erről vallomást nem tett.

Fentiek alapján lefoglalást eszközölni, zár alá vételt elrendelni nem tudtunk.

4. Életvitele:

Nevezett személy környezetében rendkívüli elmaradottság, primitívség volt tapasztalható. Dolgozni nem szeretett, esetleges munkahelyeit gyakran változtatta. családtagjain kívül más cigány személyekkel kapcsolatot nem tartott. Életvitelére jellemző a túlzott italozás. Ittas állapotban agresszív magatartást tanúsít.

Bűnözésből származó külön jövedelmét környezet észlelte is annál inkább, hogy tudomással bírt a bűncselekmények elkövetéséről. Környezetében olyan személy, aki a bűncselekmények elkövetéséről tudomással bírt volna, azonban a bűnöző csoporton kívül maradt, nem volt.

5. Bűnöző csoportban betöltött szerepe:

A bűnöző csoport tagjai között lényeges koreltérések voltak. A csoporton belül az irányító, vezető szerepet az idősebb személyek végezték. Ny. József (Titó) fizikai állapotánál fogva a bűncselekmények elkövetése során, mint végrehajtó fejtett ki tevékenységet. A bűnöző csoporton belül valamennyi személlyel rokoni kapcsolatban volt.

6. Előéleti adatok:

Nevezett személy jelen ügyből történt felelősségre vonásáig büntetve nem volt. Több esetben indítottak ellene büntetőeljárást, bizonyíték hiányában azokat meg kellett szüntetni.

1972. év őszén rendőri felügyelet alá helyezték, azonban a hivatkozott orvosi igazolás alapján 1973 tavaszán a Zala Megye Rendőrfőkapitányság Ig.Rend Osztálya a rendőri felügyeletet megszüntette annak ellenére, hogy a nagykanizsai kapitányság a ref. fenntartását javasolta.

7. Elfogásakor és a vizsgálat alatt tanúsított magatartása:

Ny. József (Titó) letartóztatásakor konok magatartást tanúsított, mindent tagadott. Az orvosi igazolás birtokában igyekezett azt a látszatot kelteni, hogy nem beszámítható, elmebetegségben szenved.

A bevont orvosszakértő kétséget kizáróan megállapította, hogy nevezett jelenleg és ezt megelőzően sem szenvedett idegrendszeri megbetegedésben. A szakvélemény ismertetése után a gyanúsított magatartása megváltozott. Beismerő vallomást tett az általuk elkövetett bűncselekményekről. A beismerés során azonban igyekezett apja Ny. Rudolf (Falat) és id. Ny. Imre (Kutya) szerepét kisebbíteni, tehát tartotta magát megállapodásukhoz.

Ezzel azt kívánták elérni, hogy a büntetett előéletű idősebb személyek felelősségének súlyát kisebbítsék.

[2. sz. gyanúsított]

1. Személyadatok

id. Ny. Rudolf (Falat) (Sorokújfalu, 1927. május 24. anyja: K. Paula, nős, 4 felnőtt korú gyermeke van, iskolai végzettsége 6 általános, szakképzettsége nincs, foglalkozása segédmunkás, a Zala Megyei Gabonafelvásárló és Feldolgozó Vállalat nagykanizsai kirendeltségén dolgozik 1969 óta. Katonai szolgálatot teljesített, útlevele nem volt, külföldön nem járt.

Lakhelye: xx

2. akaskörülményei, vagyoni viszonyai:

A nevezett személy saját tulajdonát képező kettő szoba konyhás családi házzal rendelkezik, melyet a korábbi években vásárolt. Az épület elhanyagolt, dűledezőfelben volt, melyet újjáépített. Lakását korszerű bútorokkal rendezte be, háztartása gépesítve van. A lakáshoz 150 négyszögöl telek tartozik. Egyéb vagyontárggyal nem rendelkezik, gépjárművezetői jogosítványa nincs.

3. Legális és illegális jövedelme:

Átlagos havi keresete 1800 Ft volt. Ez a legális jövedelme nem biztosította részére az utóbbi időben eszközölt nagymérvű kiadásokat. Azokat minden valószínűség szerint illegális jövedelméből fedezte. Lakásának rendbehozatalára, bebútorzására [] az utóbbi két év alatt 100 ezer ft körüli összeget költött. Ez az összeg kb. megegyezik azzal, amiben részesült a bűncselekmények elkövetése során. Letartóztatása alkalmával a házában megtartott házkutatás során nála készpénz vagy betétkönyvet nem találtak. A vizsgálat során vagyontárgyaira zár alá vételt rendeltük el.

4. Életvitele:

Értelmi képessége a többi kolompár cigányhoz mérten jóval magasabb. Értelmi képességét azonban a bűncselekmény szervezésére, a hatóságok kijátszására használta fel. Jellemző volt rá a túlzott mértékű italozás. Ittas állapotban agresszív, kötekedő magatartást tanúsított.

Családtagjai körében nagy tekintélynek örvendett. Neki ellentmondás nélkül engedelmeskedtek. Gyermekeit kiskoruktól kezdve a bűnöző életmódra nevelte, több alkalommal magával vitte őket bűncselekmény elkövetésére, s kioktatta a hatóságok kijátszására.

Családon belül rendszeresen veszekedéseket kezdeményezett. Feleségét, gyermekeit karóval üldözte.

Ezzel az volt a célja, hogy azt a látszatot keltse, a családban nincs meg az összhang.

Ez főleg akkor fordult elő, amikor valamilyen bűncselekmény elkövetésével voltak gyanúsítva. Lakókörnyezetében idővel felfigyeltek a túlzott mértékű költsékesítésére. Ennek legalizálására 30 ezer Ft kölcsönt vett fel, ezt környezetében elhíresztelte.

Családtagjain kívül más személyek bűnöző életmódjáról nem tudtak. Családtagjai kivétel nélkül tudomással bírtak a bűncselekmény elkövetéséről, bár a bűncselekmények elkövetésében nem vettek részt.

A bűnöző csoport tagjai kivétel nélkül a rokonai voltak.

5. A bűnöző csoportban betöltött szerepe:

Mint többszörösen büntetett előéletű személy irányítója és szervezője volt a bűnöző csoport tevékenységének. Testvérével, Ny. Imrével (Kutya) közösen voltak az eszmei irányítók. A bűncselekmény végrehajtása során inkább figyelő szerepet vállaltak. Annak ellenére, hogy hosszú éveket töltött börtönben, volt börtöntársaival kapcsolatot nem tartott.

6. Nevezett személy különböző bűncselekmények elkövetése miatt több évet töltött börtönben. Ez ügyben történt letartóztatásáig 8 esetben volt büntetve, főként betöréses lopás bűncselekmény elkövetése miatt. Büntetetei között azonban megtalálható a lőfegyverrel való visszaélés és a testi sértés büntetése is. Legutóbbi 1973. március 10-én szabadult Sopronkőhidáról. Betöréses lopás elkövetésének gyanúja miatt több esetben indult ellene eljárás. Legutóbb 5 év alatt négy esetben kellett bizonyítékok hiánya miatt az eljárást megszüntetni ellene. 1974. május 13-tól rendőri felügyelet alatt állt. Mint nyilvántartott veszélyes bűnözőt, a Nagykanizsai Városi és Járási Rendőrkapitányság tartotta nyílt ellenőrzés alatt. Az ellenőrzések felületesek, sablonosak voltak.

7. Elfogásakor és a vizsgálat alatt tanúsított magatartása:

Letartóztatása után konok magatartást tanúsított. A vizsgálat ideje alatt az elébe tárt bizonyítékok ellenére is mindent tagadott. Tagadását fenntartotta társaival történt szembesítés után is.

Ezen magatartása is a rutinos bűnöző életvitelét tanúsítja.

3. sz. gyanúsított

1. Személyadatok

id. Ny. Imre (Kutya) (Sorokújfalu , 1930. július 17.) A[nyja]: Ny. Ilona, nős, 3 elemi végzett, szakképzettsége nincs, foglalkozása gépkocsi rakodó a Dunántúli Vízügyi Építő Vállalatnál 1971 óta. Katonai szolgálatot nem teljesített, útlevéllel nem rendelkezett, külföldön nem járt. Két felnőtt, 4 kiskorú gyermek apja. Lakhelye: xx.

2. Lakáskörülményei, vagyoni viszonyai

Nevezett Sorokpolány községben 1973 tavaszán vásárolt egy 200 négyyszögöl házhelyet. A telekre 1974. év őszén kb. 100 ezer Ft értékű családi házat épített. A családi házon kívül egyéb vagyontárggyal nem rendelkezik. Gépjárművezető engedélye nincs.

3. Legális és illegális jövedelme

Legális havi jövedelme a családi pótlékkal együtt havi 3000 Ft volt. Ebből tartotta el hattagú családját, tekintve, hogy a felesége nem dolgozott.

Illegális jövedelme, amely az általuk elkövetett bűncselekményből származott, megközelíti a 100 ezer Ft-ot. Ezt az összeget telekvásárlásra, részben pedig házépítésre, berendezés vásárlására fordította.

Házkutatás során lakásán készpénzt vagy takarékbetétkönyvet nem találtunk.

A vizsgálat során lakására zár alá vételt rendeltünk el.

4. Életvitele

Nagy tapasztalattal rendelkezett rutinos bűnöző személy. Gyermekeit kiskoruktól kezdve hasonló életvitelre nevelte. Családtagjain kívül kapcsolatot nem tartott senkivel. Rendkívül bizalmatlan természetű. A Vas Megyei RFK bűnügyi osztálya egy ideig hálózati személyként foglalkoztatta cigány vonalon, így bizonyos fokú operatív tapasztalatokat is szerzett.

Ezért környezetében operatív felderítő munkát végezni szinte nem is lehetett.

Munkahelyén igyekezett beilleszkedni társai közé, jó munkát végzett, panasz ellene nem merült fel. Ezzel is az volt a célja, hogy magáról a gyanú látszatát is elterelje.

A közvetlen családtagjain kívül más személy a bűncselekmények elkövetéséről nem tudott. Családjában viszont mindenki tudatában volt bűnös tevékenységének.

5. A bűnöző csoportban betöltött szerepe

Mint nagy tapasztalattal és rutinnal rendelkező bűnöző a testvérével, Nyári Rudolfal együtt irányítója és szervezője volt a csoport munkájának.

Ők oktatták a fiatalabb résztvevőket a bűncselekmény elkövetésének, az objektum kiválasztásának és tanulmányozásának módszerére. Volt bűntársaival kapcsolatot nem tartott.

6. Előéleti adatok

Különböző vagyon elleni bűncselekmények miatt 5 esetben volt büntetve szabadságvesztésre.

A Szombathelyi Városi és Járási Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya az utóbbi időben több esetben indított ellen büntető eljárást, azonban bizonyítékok hiányában az eljárásokat meg kellett szüntetni.

Életvitele miatt 1972. és 1974-75. években rendőri felügyelet alatt állt. Mint nyilvántartott veszélyes bűnözőt a Vas Megyei RFK bűnügyi osztálya ellenőrizte.

Ennek során több alkalommal észlelték nála bűncselekmény elkövetésére utaló körülményeket, azonban megfelelő bizonyítékokat beszerezni ellene nem tudtunk.

7. Elfogásakor és a vizsgálat alatt tanúsított magatartása

Mint megrögzött bűnöző személy elfogásakor és a vizsgálat egész ideje alatt tagadta, hogy bűncselekmények elkövetésében részt vett volna. Tagadását az elébe tárt bizonyítékok hatására sem változtatta meg. A lefolytatott szembesítések eredményre nem vezettek nála.

4. sz. gyanúsított

1. ifj. Ny. Imre (Narancs) Szombathely, 1953. december 11. A[nyja]: K. Erzsébet, nő, egy gyereke van. Szobafestő és mázólo szakképzettségű. Letartóztatása előtt a közmű- és Mélyépítő Vállalatnál, mint szakmunkás dolgozott. Katonai szolgálatot nem teljesített, útlevéllal nem rendelkezett, külföldön nem járt.

Lakhelye: xx

2. Lakáskörülményei, vagyoni viszonyai

Nevezett személy feleségével a sorokpolányi községi tanács tulajdonát képező, régi, romos, elhanyagolt házban lakott. Saját lakással, telekkel nem rendelkezett, teljesen vagyontalan volt.

3. Legális és illegális jövedelme

Munkahelyi vélemény szerint több alkalommal hiányzott, legális és illegális mulasztásai voltak. Előfordult, hogy egy hónapban mindössze 14-15 napot dolgozott. Átlagos havi jövedelme nem volt. A bűncselekmény sorozat folyamán szerzett illegális jövedelme megközelíti a 100 ezer Ft-ot. Mivel legális jövedelme családja létfenntartását nem biztosította, az említett összeget folyamatosan felélték.

Letartóztatása alkalmával készpénzzel nem rendelkezett, takarékbetétje nem volt.

Feltételezhető, hogy bizonyos összeget elrejtett, azonban a vizsgálat során azt felkutatni nem volt lehetséges.

4. Életvitele:

Életének alakulásában döntő szerepet játszott környezetének bűnöző életmódja. Apja rendkívül veszélyes betörő, anyja besurranó tolvajként volt nyilvántartva. Mindketten éveket töltöttek börtönben. Nevezett részéről feltűnő költekezés nem volt tapasztalható. Környezete előtt elfogadott tény volt, hogy mint jó szakmával rendelkező egyén, megfelelő keresete is van.

5. A bűnöző csoportban betöltött szerepe

A csoporton belül a bűncselekmény elkövetésénél végrehajtó szerepe volt. Az elkövetés előtt általában részt vett a csoport vezetői által kiválasztott objektum tanulmányozásában, szemrevételezésében.

Ezt közösen végezték Ny. József (Titó) nevezetű bűntársaival.

6. Előéleti adatok

Ez ügyben történt letartóztatásáig nevezett büntetve nem volt. Több alkalommal indítottak ellene eljárást különböző bűncselekmények elkövetése miatt, azonban az eljárások bizonyítékok hiánya miatt megszüntetésre kerültek.

Letartóztatása után ítélte el a Szombathelyi Járásbíróság egy korábbi ügy kapcsán 3 hónap végrehajtandó szabadságvesztésre.

7. Elfogásakor és a vizsgálat alatt tanúsított magatartása

Letartóztatása során tagadta, hogy bűncselekményt követett volna el. Bizonyítékok hatására azonban egy hét múlva részletes beismerő vallomást tett a bocföldei térsz sérelmére elkövetett betöréssel kapcsolatban.

Ezt követően végig őszinte magatartást tanúsított, vallomásai alapján sikerült a bűnöző csoport tevékenységét teljes egészében felderíteni.

5. sz. gyanúsított

1. Személyadatok

K. Pál (Zsiga) Császboszok, 1944. április 9. A[nyja]: K. Márta. Nős, 3 kiskorú gyermeke van, iskolába nem járt, szakképzettsége nincs.

1973 júniusáig állandó munkahelye nem volt. Ezt követően vállalt állandó munkát a BIVIMPEX szombathelyi kirendeltségén, ahol segédmunkásként dolgozott. Katonai szolgálatot nem teljesített. Útlevele nem volt, külföldön nem járt. Lakhelye: xx

2. Lakáskörülményei, vagyoni viszonyai

Nevezett xx községben saját tulajdonát képező két szoba konyhás családi házzal rendelkezik. A lakáshoz kétszáz négyszögöl telek tartozik. A családi házat 1967. évben, mint árvízkárosult kapta, azóta havi 500 Ft OTP törlesztést fizet. Az ingatlan értéke telekkel együtt 115 ezer Ft. Egyéb vagyontárggyal nem rendelkezik. Gépjárművezetői engedélye nincs.

3. Legális és illegális jövedelme

Családi pótlékkal együtt legális átlagjövedelme 3200 Ft volt. Egyéb legális jövedelemmel nem rendelkezett, tartozása a már említett 500 Ft-os OTP részlet.

Havi összkeresetéből hetedmagát tartotta el, mely összeg csak a család minimális igényeit tudta kielégíteni. Bűncselekmény elkövetéséből származó illegális jövedelme összecszerűen nem mutatható ki. Ebből pótolta a család megélhetéséhez szükséges anyagiakat. Letartóztatása alkalmával készpénzzel nem rendelkezett, takarékbetétje nem volt. Lakására zár alá vételt rendeltünk el.

4. Életvitele

Rendkívül primitív, elmaradott gondolkodású személy. Igénytelen, makacs természetű. A bűnözés útjára azután lépett, amikor feleségül vette Ny. Rudolf leányát. Eleinte igyekezett magát távol tartani a bűnelkövetéstől, azonban apósa befolyására, hatására aktívan közreműködött a bűnöző csoport tevékenységében.

Feltűnő költségek részéről nem volt tapasztalható. A bűncselekmény elkövetéséből származó pénzt minden esetben apósától kapta, esetenként kisebb összegeket. Az időközönként kapott pénzt családjával a megélhetésre költötte.

5. A bűnöző csoportban betöltött szerepe

Nevezettet a csoport többi tagjai nem minden esetben vonták be a bűncselekmény elkövetésébe. Volt úgy, hogy tudomása sem volt az általuk tervezett, majd elkövetett bűncselekményről. Részvétele esetén végrehajtó szerepet töltött be.

6. Előéleti adatok

Letartóztatásáig nevezett büntetve nem volt, eljárás alá nem lett vonva. 1971-73 között rendőri felügyelet alatt állt, mivel állandó munkahellyel nem rendelkezett.

7. Elfogásakor és a vizsgálat alatt tanúsított magatartása

Letartóztatásakor konok magatartást tanúsított. Ezen magatartásán csak társai beismerő vallomása után, a velük való szembesítés hatására változtatott. Ezt követően részletes beismerő vallomást tett az általa elkövetett, valamint a tudomására jutott bűncselekmények elkövetéséről.

A bűnöző csoporthoz tartozó K. Ignác és H. János részletes jellemzését - tekintve, hogy káros tevékenységük a fenti 5 személyéhez képest elenyésző súlyú - nem tartom indokoltnak.

Javaslatok a hasonló bűncselekmények megelőzése és felderítése érdekében

a. Országos vonatkozásban rendelkezni kellene a kisméretű páncélszekrények helyiségben történő szabványszerű rögzítéséről.

b. A pénz tárolására szolgáló lemezszekrényeket betörést jelző berendezéssel kellene ellátni.

c. A fenti két pont végrehajtásáért a gazdálkodó szervek vezetőit jogilag is kötelezni kellene. Mulasztás esetén lehetőség nyílna fegyelmi felelősségre vonás és kártérítés kezdeményezésére.

d. Amikor szervezetszerű hasonló módszerrel elkövetett bűncselekményekkel állunk szemben, ott a nyomozó hatóság és az ügyészi szervek felelősségük teljes tudatában értékeljék közösen a beszerzett bizonyítékokat, azok hitelességét s ennek birtokában döntsenek - ne pedig elhamarkodottan - egy-egy kényszerintézkedés elrendelése vagy megszüntetése tekintetében.

Ezt a módszert abban a szellemben kellene mindenütt és mindenkor alkalmazni, mint a kérdéses ügyben a Zalaegerszegi Városi és Járási Ügyészség tette az ügyben szereplő két gyanúsítottal szemben.

e. Amikor és ahol hasonló szervezetszerű bűnözés állapítható meg és ahol, valamint akik részéről várható újabb bűncselekmény elkövetése, ott rejtett rendőri figyelőszolgálatot kell megszervezni a tettenérés érdekében, vagy bizonyító adatok beszerzése vonatkozásában.

f. A Belügyminisztérium, esetleg más költségvetés terhére biztosítani kellene valamennyi RFK bűnügyi osztály részére 8-10 darab mozgatható - ún. vándor - betöréscijelő készüléket, melyeket soron kívül azokban az objektumokban lehetne felszerelni, ahol bűncselekmény elkövetése várható.

g. Amennyiben olyan gyanú merül fel, hogy tettesek részéről 2-3 megye területén ismétlődnek a hasonló módszerű bűncselekmények, abban az esetben a feladatok összehangolását soron kívül kell elvégezni.

Ennek végrehajtását egy kisebb létszámú bizottság soron kívül ellenőrizné, a beszerzett adatokat értékelné és szabná meg a soron következő feladatokat.

h. Helyes volna, ha ilyen szervezetszerű bűncselekmény-sorozat nyomozására egy kisebb létszámú nyomozócsoportot lehetne létrehozni, melynek tagjai csak az adott úgysorozattal foglalkoznának.

Biztosítanák a hálózatszervezést és foglalkoztatást, Ata-bevonást, folytatnák a nyomozást. Ez még akkor is kifizetődő volna, ha netán a csoport tagjait huzamosabb időre, egy-két évre is lekötne.

i. Ahhoz, hogy egy-egy bűnügyi szervezetnél időben fel lehessen ismerni a másik bűnügyi szerv területén ismétlődő szervezetszerű bűnözést, indokolt lenne mindenütt a géptávíron leadott körözési anyagok alaposabb tanulmányozása, a másik bűnügyi szerv vezetőjének soron kívüli tájékoztatása az azonnali kapcsolat-felvétel és konzultáció érdekében.

Zalaegerszeg, 1976. március 10.

T. János

r. hdgy.

Egyetértek

B. Ferenc

r. alezredes

bűnügyi osztály vezetője

Ny[ilván]t[artási] sz[ám]: 186/27.

Kszült. 3 pld-ban

Felterj.: 1 pld. BM

1 pld bü. ov.

1 pld. irattár

Jelzet: MNL OL XIX-B-14 ORFK 327. d.

Címkék:

ORFK ^[2]

MSZMP ^[3]

cigányok ^[4]

cigánykérdés ^[5]

1970-es évek ^[6]

Kiadás: 12. évfolyam (2012) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/ciganybunozes__egy_korjelzo_forras_az_1970es_evekbol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/ciganybunozes__egy_korjelzo_forras_az_1970es_evekbol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orfk>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ciganyok>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ciganykerdes>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1970-es-evek>